

(ע"ב) 'ולא אמרו לערב חצרות אלא כדי שלא לשכח תורת ערוב מן התינוקות' - יש מפרשים דלא אמרו לערב עירובי חצרות אלא כדי שלא ישכח מהתינוקות עירובי תחומין (רש"י ותוס' כאן, ועי' אור זרוע סי' קפד באריכות). ויש מפרשים דלא אמרו לערב עירובי חצרות כשכבר עשו שיתופי מבואות, אלא כדי שלא ישכח מהתינוקות עירובי חצרות כשלא עשו שיתופי מבואות (רש"י להלן פ ע"ב, הרמב"ם בפיהמ"ש, ריטב"א, תוס' רי"ד).

'הלכה...נראין...מטיין' - פרש"י: הלכה - למידרש בפירקיה ברבים (ואם לא עשה כן מהדרין עובדא), נראין - להורות ליחיד אך לא לרבים, מטיין - לא להורות אך אם עשה לא מהדרין עובדא (וכ"ה ברש"י ברכות לג ע"ב). ושאר הראשונים פי': הלכה - כפרש"י, מטיין - מורין ברבים, ואם לא עשה כן מוחין בידו אך לא מהדרין עובדא, נראין - כפרש"י, ואם לא עשה כן אין מוחין בידו (תוספות, תוס' רבנו פרץ, תוס' רא"ש, רשב"א, ריטב"א, ר"ן, מאירי. ועי' מגדים חדשים).

דף מז

'אמר רבי יוחנן חפצי נכרי קונין שביתה...הלכה כרבי יוחנן' - וכן פסקו כל הפוסקים, ואע"פ שקי"ל 'הלכה כדברי המיקל בעירוב', ואמרו כמה טעמים:

א. קי"ל הלכה כרבי יוחנן לגבי ר' יהושע בן לוי (רשב"א וריטב"א, לדעות דס"ל הכי, אך יש חולקים והם יאמרו התירוצים הבאים).

ב. הלכה כדברי המיקל בעירוב היינו דוקא במחלוקות תנאים במשניות וברייתות, אבל לא במחלוקות אמוראים (עי' באריכות ברשב"א, ריטב"א, ר"ן, מאירי. אך הרשב"א ציין דמוכח בגמ' בכ"מ דאף במחלוקות אמוראים אמרין הלכה כדברי המיקל בעירוב. וע"ע בקיצור כללי התלמוד [שבסוף מס' ברכות דפוס וילנא, מז ע"א ד"ה הלכה כדבריי]).

'חפצי נכרי קונין שביתה' - נחלקו האחרונים האם קונין שביתה כרגלי בעליהן הנכרי, או כמקום עצמו של החפץ (תוספת שבת דייק מלשון הרמב"ם והשו"ע דהם כמקום החפץ, ומהגהות אשרי בשם אור זרוע שהם כרגלי הבעלים, וכן העתיק הפמ"ג. אמנם בביאור הלכה סי' תא כתב דאין שום משמעות כן מהגהות אשרי, ובפרט בלשון האור זרוע בפנים מבואר דלא קאי ע"ז כלל, וכן הכריע הבית מאיר דאזלינן בתר מקום הכלי, אמנם הגאון יעקב כתב דיש להחמיר, ולכאורה כן מסקנת הביאור הלכה [אך אינו ברור, ע"ש היטב]. וכ"כ נתיבות שבת פרק מ סעי' כא הע' סב, ע"ש [אלא דמש"כ שם בשם הבית מאיר כוותיה, צ"ע, דבבית מאיר מפורש להיפך, וכמש"כ הביאור הלכה בשמו]).

'הולכין ליריד של נכרים ולוקחים מהן בהמה...' - יש כמה טעמים להיתר:

א. מפני שממעיטין (רש"י בפ"א א).

ב. משום ישוב ארץ ישראל (רש"י בפ"א ב [וקאי אבתים שדות וקרמים]).

ג. מפני שמכניסין לקדושה (רש"י בפ"א ב בהמשך [וקאי אבהמה ועבדים ושפחות] דבבהמה גם שייך מכניסין לקדושה - עי' בכורות ב ע"א וברש"י ותוס' שם [מגדים חדשים]).

ד. מפני שדברים אלו צריכים הם לו לתשמיש ביתו ואינם נמצאים לו אלא ביריד והו"ל כדבר האבד (ריטב"א).

(ע"ב) 'שאין מן הכל זוכה אדם ללמוד' - הלשון אינה ברורה, ובגמ' בעבו"ז (יג ע"א) הלשון ברורה: 'שאין אדם זוכה ללמוד מכל', או כמו דאיתא ברש"י כאן (וכ"ה בחידושי המאירי) 'שלא מן הכל אדם זוכה ללמוד' ג"כ הלשון ברורה. אמנם ברבנו חננאל איתא 'שאין מכל אדם זוכה ללמוד'. ודו"ק. ועי' דקדוקי סופרים (אות ב).

בהגהות הב"ח או' ב, ד, ה, (וכן להלן מח ע"א הגהות הב"ח אות ב) - מה שמתקן כמה פעמים 'רבי יוחנן' ל'רבי יוחנן' בן נורי, עי' לעיל (מה ע"ב) דקאמרה הגמרא 'רבי יוחנן בן נורי' כמה פעמים ואח"כ קאמרה כמה פעמים 'רבי יוחנן' בסתם, ולא תיקן שם הב"ח כלום (ועי' מש"כ לגבי הגהות הב"ח לעיל יח ע"א, כג ע"א, לב ע"ב, וב'יוסף דעת' עמ"ס נדה דף ג סוע"ב ודף יד סוע"ב). ואולי י"ל דשאני הכא כיון דלהלן יש מימרא מרבי יוחנן האמורא, וסבר הב"ח דיש להדגיש כאן ההבדל כדי שלא נטעה. ודו"ק.